

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Xeberiano Sistiaga Legorburu

*Pasaia,
Gipuzkoa
(1921-2019)*

Aurkibidea

Biografia

Donibaneko Bordaundi baserrian jaioa (gaur egun desagertua). Hiru senide ziren. Etxe ondoko moja ikastetxean ibili zen bederatzi urte arte, eta ondoren Biteri eskola publikoan. Baserritik ateratzen zuten bizimodua. Sagardoa egiten zuten etxean, eta sagardotegia zuten. 16 urterekin MEIPI arrandegian hasi zen lanean. 1953. urtea arte baserrian bizi izan zen. Gero, Guztiz Eder etxea egin zuen familiak, Santa Ana ermitatik gertu. Hondarribiako [Karmen Toledo](#)rekin ezkondu zen, eta hiru seme-alaba izan zituzten. Besteak beste sagardogintza eta gerrako kontuak aipatu ditu.

Zintak

PAS-029

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Etxeberria, Idoia
- **Data:** 2011-11-30
- **Iraupena:** 61 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Etxeberria, Idoia

PAS-030

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Etxeberria, Idoia
- **Data:** 2011-11-30
- **Iraupena:** 70 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Oruesagasti, Ainitze

PAS-031

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Etxeberria, Idoia
- **Data:** 2011-12-01
- **Iraupena:** 40 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Oruesagasti, Ainitze

Pasarteak

1. Bordaundi baserrian jaioa; komentua ere bazen

- **Erref:** PAS-029/002
- **Iraupena:** 0:03:49. **Hasi:** 00:00:21. **Bukatu:** 00:04:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra aurea » 1931-1936: II. Errepublika
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Mojak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Bordaundi baserria, bere jaiotetxea, non zegoen. Erretratua. Teilatupe berean moja komentua eta beste bizitza bat zeuden. Errepublika etortzean mojak bidali egin zituzten. 1970 inguruan erre zen. Behiak eta idiak. Sagardotegia zuten Bonantzán. Maizterrak ziren.

2. Dolarea eta matxaka; sagar motak

- **Erref:** PAS-029/005
- **Iraupena:** 0:02:49. **Hasi:** 00:04:58. **Bukatu:** 00:07:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Sagardogintza

Laburpena:

Dolarea nolakoa zuten, modernoa. Eskuz estutzen zuten lehenengo, gero motorrarekin. Sagarrak Goieritik ekartzen zituzten. Sagar moten izenak esaten ditu. Sagardiak. Lur sailak, asko baina txarrak.

3. Sagarra bildu, sagardoa egin eta sagardotegira

- **Erref:** PAS-029/006
- **Iraupena:** 0:03:30. **Hasi:** 00:07:47. **Bukatu:** 00:11:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak
- Baserria » Baserriko lanak » Sagardogintza

Laburpena:

Sagarra biltzeko, "kiskaia" erabiltzen zuten. Saski berezia. Zakua bete, eta idiekin eramaten zuten etxera. Idi pareak. Sagardo litro asko egiten zituzten urtean. Sei zaku zen karga bat, eta 200 kargatik gora jo izan dute. Sei kupel zituzten Bonantzán. Idien lanak, bideetan. Garlia. Barrikak, sagardoa garraiatzeko. Bidea.

4. Sagardoa tabernetara; sagarra

- **Erref:** PAS-029/007
- **Iraupena:** 0:01:42. **Hasi:** 00:11:17. **Bukatu:** 00:12:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Sagardogintza
- Politika » Jarrera politikoak » Alderdien egoitzak

Laburpena:

<p>Sagardoa nola husten zuten, bonbarekin eta baldeka. Tabernetara eta batzokira eramaten zuten sagardoa. Sagar motak. Lezoko sagarrak zuen fama.</p>

5. Zizarra eta pitarra

- **Erref:** PAS-029/008
- **Iraupena:** 0:02:16. **Hasi:** 00:12:59. **Bukatu:** 00:15:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Baserria » Baserriko lanak » Sagardogintza

Laburpena:

Zizarra: irailaren 14a arte erortzen zen sagarrarekin egindako sagardoa. Mikatzagoa zen. Pitarra: sagardoa, ura botata. Zenbat ur botatzen zioten. Gazterik hasten ziren alkohola edaten, etxean. Anisa, 7 urterekin.

6. Dolarea estutzen; patsa

- **Erref:** PAS-029/010
- **Iraupena:** 0:03:24. **Hasi:** 00:15:30. **Bukatu:** 00:18:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Sagardogintza

Laburpena:

Sagar txikitua zanpatzen. Lexikoa: urkatxua, lakuak, oholak. Motorrarekin egiten zuten, aurretik eskuz. Eguraldiaren arabera, gehiago ala gutxiago estutu behar izaten zen. Hotzaren eta beroaren eragina. Patsa eta patsuloa. Errejiloia.

7. Sagardoa irakiten; kupelak

- **Erref:** PAS-029/012
- **Iraupena:** 0:03:13. **Hasi:** 00:19:12. **Bukatu:** 00:22:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak
- Baserria » Baserriko lanak » Sagardogintza

Laburpena:

Sagar ura tinara sarzten zuten, gero barrikara eta ondoren kupelera. Irakiten. Pospolaa itzaltzen bazuen, ez zen tapatzen; bestela bai. Hotzarekin zailagoa zen irakitea. Kupelak. 5.600 litrokoa handiena. Kupelgileak. Barrikak zertarako egiten zituzten.

8. Bonantzako sagardotegia

- **Erref:** PAS-029/013
- **Iraupena:** 0:04:18. **Hasi:** 00:22:25. **Bukatu:** 00:26:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak

Laburpena:

Bonantzako sagardotegia. Sei kupel zeuden. Aldiko bat irekitzen zuten, bukatu arte. Sagardoa ematen ama eta arreba egoten ziren, emakumeak. Basoka eta botiletan. Prezioak. 1937a, sagar urtea. Jatekoa bezeroek prestatzen zuten, hantxe bertan. "Mojon". Parrilla eta egur ikatza.

9. Donibaneko sagardotegiak

- **Erref:** PAS-029/014
- **Iraupena:** 0:01:23. **Hasi:** 00:26:43. **Bukatu:** 00:28:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak

Laburpena:

Pasai Donibaneko sagardotegiak aipatzen ditu. Batetik bestera ibiltzen ziren. Errondak. Igelaren jokoa eta toka.

10. Batzokira, gerra aurretik; euskara

- **Erref:** PAS-029/016
- **Iraupena:** 0:03:58. **Hasi:** 00:28:16. **Bukatu:** 00:32:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Antzerkia
- Politika » Gerra aurea » 1931-1936: II. Errepublika
- Euskara » Euskararen egoera
- Politika » Jarrera politikoak » Alderdien egoitzak

Laburpena:

<p>Gerra hasi zenean 14 urte zituen. Aurretik, batzokira joaten ziren. Non zegoen azaltzen du. Pasai Donibanen gehienak EAJkoak ziren. Taberna eta oholtza. Antzerkia. Olaziregi. Euskaraz izaten zen. Gerra ondoan euskara nola atzeratu zen. Batzokiko dantza-taldeak. Ez ziren askotan joaten.</p>

11. Zentro errepublikazalea

- **Erref:** PAS-029/017
- **Iraupena:** 0:01:58. **Hasi:** 00:32:14. **Bukatu:** 00:34:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Alderdien egoitzak
- Politika » Jarrera politikoak » Liskarrak politikan

- Politika » Gerra aurrea » 1931-1936: II. Errepublika

Laburpena:

<p>Zentro errepublikazalea non zegoen azaltzen du. Batzokian baino jende gutxiago izaten zen han. Arraunlari taldeetan bakarra zen errepublikazalea. Karlistak gutxi ziren, eta komunista bakarra zegoen.</p>

12. Gerran Pasai Donibanen; ihesa; hildakoak

- **Erref:** PAS-029/019
- **Iraupena:** 0:03:42. **Hasi:** 00:35:26. **Bukatu:** 00:39:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak

Laburpena:

Gerra nola hasi zen. Mezatik bueltan esan zien amak. Mutil batek esan zuen falangista zela, bakarra zen. Mutil asko hil zen, gudari joanda. Irailean sartu zirenean, hutsik zegoen herria. Zeintzuk geratu ziren. Bi anaia elkarren kontra ibili ziren gerran. Bere familia ez zen inora joan. Anaia eraman egin zuten. Borrokan hildako herritarrak.

13. Herria hutsik eta sakeoak; erreketek

- **Erref:** PAS-029/020
- **Iraupena:** 0:01:56. **Hasi:** 00:39:08. **Bukatu:** 00:41:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ondasunen galera
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

Herrian gutxi geratu ziren. Jendea itsasontziz joan zen Bilbo aldera. Mezara joan zirenean, kalea hutsik. Etxe asko hustu egin zituzten. Karabineroen kuartela sakeatu egin zuten. Erreketeek ogia ematen zieten esnearen truke.

14. Milizianoak; herritarrak guardiak egiten

- **Erref:** PAS-029/021
- **Iraupena:** 0:03:44. **Hasi:** 00:41:04. **Bukatu:** 00:44:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Milizianoak. Bertako jendea guardiak egiten ibili zen. CNTko bi neska ibili ziren eskopetak biltzen. Udaletxera entregatu zituzten beste batzuek. Erresistentziarik ez zen izan. Jaizkibelen, nazionalak astebete pasatu zuten Guadalupetik Donibanera joaten.

15. Bonbak; atxiloketak

- **Erref:** PAS-029/022
- **Iraupena:** 0:03:09. **Hasi:** 00:44:48. **Bukatu:** 00:47:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Zelaira bonba bota zuten, baina ez zen lehertu. Nazionalistak elizak zaintzen ibili ziren. Campsa ere bai. Kaputxinotako tunela lehertu nahi zuten, baina ez zen ezer gertatu. Herritar bati heriotza-zigorra jarri zioten, baina gero barkatu egin zioten (salatzaileak berak eskatuta). Ez zuten inor fusilatu.

16. Apaizen ibilerak gerra garaian

- **Erref:** PAS-029/023
- **Iraupena:** 0:02:40. **Hasi:** 00:47:57. **Bukatu:** 00:50:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Apaizen kontuak. Donibaneko apaiza Igeldon ezkutatu zuten EAjkoek; fama txarreko apaiza zen. San Pedroko apaiza hil egin zuten; faxistekin Maria Cristinan egon ote zen. Jatamendi ontzia traban jartzeko saioa, portuan inor ez sartzeko.

17. Eskolan mojekin eta Biteri eskolan

- **Erref:** PAS-029/024
- **Iraupena:** 0:04:05. **Hasi:** 00:50:37. **Bukatu:** 00:54:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Zigorrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

<p>14 urte arte ibili zen eskolan. Bederatzi urte arte mojekin, erdaraz; neska-mutilak elkarrekin. Umetako jolasak. Baloirik ez zuten. Biteri eskolan, maisua eta maistra senar-emazteak. Lau erregelak. Makilarekin ipurdian ematen zuen maisuak. Ikaskide baten kontuak.</p>

18. Igandetan zinema mutua eta karta jokoa

- **Erref:** PAS-029/025
- **Iraupena:** 0:02:56. **Hasi:** 00:54:42. **Bukatu:** 00:57:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana
- Aisia » Taberna giroa » Jokoak
- Aisia » Kultura » Zinema

Laburpena:

Zinema mutua, igandetan: Charlot. Erreal bat kostatzen zen. Errenteriara joaten ziren batzuek, zinemara. Larunbatetan lana egiten zuten. Igandetan, mezetara eta bezperetara. Karta jokoan aritzen ziren, etxeko sukaldean, zahar eta gazte.

19. Dotrina erdaraz ikasi zuen; Jaunartzea

- **Erref:** PAS-029/026
- **Iraupena:** 0:02:48. **Hasi:** 00:57:38. **Bukatu:** 01:00:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Dotrina

Laburpena:

Dotrina eskolan ikasten zuten, Errepublika etorri arte. Gurutzeak kendu zituzten. Apaizaren etxean. Erdaraz ikasi zuen dotrina, buruz. Jaunartze txikia eta handia. Jaunartzean ama eta biak Donostiara joan ziren bazkaltzera.

20. Txori harrapatzen

- **Erref:** PAS-030/002
- **Iraupena:** 0:02:52. **Hasi:** 00:00:21. **Bukatu:** 00:03:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Mendia eta hondartza » Errekako arrantza eta ehiza
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak

Laburpena:

Negu garaian, eskolara joan aurretik txoriak harrapatzeko amuak jartzen zituen. Zozoak, birigarroak, txantxangorriak... harrapatzen zituen. Gero, etxean jaten zituzten harrapatutako txoriak. Tiragomarekin eta tranpekin ere ibili ohi zen txoriak harrapatzen. Pneumatiko goma erabiltzen zuen tiragomak eta pilotak egiteko.

21. Inaurkina eta gorotza

- **Erref:** PAS-030/006
- **Iraupena:** 0:00:41. **Hasi:** 00:05:09. **Bukatu:** 00:05:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Bordaundi baserritik gertu larrea zuten, eta gertu aritzen ziren inaurkina

biltzen. Inaurkina ganaduari azpiak egiteko erabiltzen zen. Gorotza atera eta biltegi antzeko baten jasotzen zuten; neguan, zelaian zabaltzen zuten.

22. Ura, argindarra eta komuna

- **Erref:** PAS-030/007
- **Iraupena:** 0:03:03. **Hasi:** 00:05:50. **Bukatu:** 00:08:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

Laburpena:

Baserri atarian zuten ura. Errepublikaren denboran, tanga edo depositoa jarri zen auzoan, eta ura etxera iristen zela jarri zuten. Beti ezagutu izan du argindarra baserrian, baina inguruko beste baserrietan ez omen zen argirik. Etxeko komuna nolakoa zen azaltzen du. Etxe ondoko komentuko ur-sistemari eta komunari buruz hitz egiten du. Dutxa eta garbitokia ere bertan zituzten.

23. Garbitokia, etxetik gertu

- **Erref:** PAS-030/008
- **Iraupena:** 0:01:17. **Hasi:** 00:08:53. **Bukatu:** 00:10:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea

Laburpena:

Etxe ondoko komentu atarian zegoen garbitokia. Estalpendun garbitokia zen. Auzokoak bertara joaten ziren arropa garbitzera. Beste bi garbitoki non ziren azaltzen du.

24. MEIPI arrandegia

- **Erref:** PAS-030/009
- **Iraupena:** 0:04:40. **Hasi:** 00:10:10. **Bukatu:** 00:14:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak » Lehorreko lanak
- Itsasoa » Arrantza-kanpainak » Legatza

Laburpena:

16 urte zituela, MEIPI arrandegian hasi zen lanean. Lehenengo urteetan, arrain freskoarekin aritzen ziren lanean (nagusiki, legatza); gero, bakailaoarekin (1949 urtetik aurrera, gutxi gorabehera). 20 itsasontzi bikote zituen arrandegiak. Itsasontziek non eta nola arrantzatzen zuten azaltzen du. Xeberiano arraina sailkatzen eta burua kentzen aritzen zen.

25. Arrandegiko lana

- **Erref:** PAS-030/010
- **Iraupena:** 0:02:42. **Hasi:** 00:14:50. **Bukatu:** 00:17:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Itsasoa » Lehorreko lanak » Lehorreko lanak

Laburpena:

MEIPIIn lanean aritzeaz gain, igande gauetan arrain-deskargan aritzen zen San Pedron. Arrandegian zenbat langile ziren eta zer lan-ordutegi izaten zituen azaltzen du.

26. Lan-txanda bakoitzeko, arrain bat

- **Erref:** PAS-030/011
- **Iraupena:** 0:03:08. **Hasi:** 00:17:32. **Bukatu:** 00:20:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Itsasoa » Lehorreko lanak » Lehorreko lanak
- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak

Laburpena:

Bi tokitan aritzen zen lanean; MEIPIIn eta San Pedron. Lan-baldintza eta soldatei buruz hitz egiten du. Lan-txanda bakoitzeko, legatz bat ematen zien. Xeberianoren arreba Donostiara joaten zen arrain hori saltzera. Arrebak arraina zer preziotan saltzen zuen aipatzen du.

27. Esne eta berdura salmenta

- **Erref:** PAS-030/012
- **Iraupena:** 0:00:51. **Hasi:** 00:20:40. **Bukatu:** 00:21:31
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak
- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroatera

Laburpena:

Xeberianoren amak esnea eta berdura saltzen zuen herrian. Baserria kaletik gertu zegoenez, jendea bertara ere joan ohi zen berdura eroatera.

28. Arrantzaleak eta baserritarrak

- **Erref:** PAS-030/013
- **Iraupena:** 0:02:09. **Hasi:** 00:21:31. **Bukatu:** 00:23:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantzontziko bizimodua eta lanak » Arrantzaleen arteko bereizketak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Baserria vs. Kalea
- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak

Laburpena:

Arrain-saltzaile asko ibiltzen zen buruan baldea hartu eta "sardina-sardina!" deika. Arrantzaleen eta baserritarren arteko harremanaz hitz egiten du.

Baserritar ugari aritu da izan da itsasoan. Patroiei eta ontziei buruzko azalpenak ematen ditu.

29. Donibaneko itsasontziak

- **Erref:** PAS-030/014
- **Iraupena:** 0:02:14. **Hasi:** 00:23:40. **Bukatu:** 00:25:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lan-tresnak eta azpiegiturak » Flota

Laburpena:

Garai batean, bajurako zazpi ontzi eta alturako 22 itsasontzi bikote ziren Donibanen. Ontziak binaka egiten zituzten. Itsasontzi bikoteen izenak aipatzen ditu: 'Euskalerría' eta 'Alfonso XIII' (Errepublikara garaietan, 'Hispania' izena jarri zien), 'Galerna' eta 'Vendaval', 'Mistral' eta 'Tramontana', 'Ábrego' eta 'Cierzo', 'Alisio' eta 'Tornado'... Aurreneko bi ontziek ez beste guztiek haizeen izenak zituzten.

30. Gerrako itsasontziak

- **Erref:** PAS-030/015
- **Iraupena:** 0:02:43. **Hasi:** 00:25:54. **Bukatu:** 00:28:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Itsasoa » Lan-tresnak eta azpiegiturak » Flota

Laburpena:

<p>Gerrako barku, minaketari, destruktore, itsaspeko eta ur-hegazkinak ditu hizpide. Gerra denboran, nazionalak Galerna itsasontzia kanoiarekin ibili zuten. Virgen de Chamorro eta Franco ur-hegazkinak nola pasatzen ziren gogoratzen du. Itsasontzietatik jaurtitako kanoikadak...</p>

31. Francoren bisitak

- **Erref:** PAS-030/016
- **Iraupena:** 0:02:03. **Hasi:** 00:28:37. **Bukatu:** 00:30:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Franco Donostiara joaten zen bakoitzean, Donibaneko hiru-lau lagun Ondarretako espetxera eramaten zituzten, bat edo beste bere borondatez joaten omen zen. Urte batean, Franco yate batean pasa zen badiatik, alde banatan San Pedroko eta Donibaneko traineruak zituela, herrian kanpaiak jotzen zituzten bitartean.

32. Ia hiru urte eta erdi soldadutzan

- **Erref:** PAS-030/019
- **Iraupena:** 0:02:28. **Hasi:** 00:31:52. **Bukatu:** 00:34:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Ia hiru urte eta erdi egin zituen soldadutzan. Nondik nora ibili zen kontatzen du. Beran, metrailadore-habiak egiten ibili zen: habia horiek nolakoa ziren azaltzen du. Gerra denboran, eraikuntza zibila erabat geldirik egon zen; porlan eta burni guztiak militarrentzako izaten ziren.

33. Alemaniara janaria bidaltzen

- **Erref:** PAS-030/020
- **Iraupena:** 0:01:02. **Hasi:** 00:34:20. **Bukatu:** 00:35:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » II. Mundu Gerra (1939-1945)
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

II. Mundu Gerra garaian, janaria bidaltzen zen itsasontzietan Pasaiaitik Alemaniara. Denbora horretan, hemen errazionamendua zegoen.

34. Platanoa deskargatzen ibilia

- **Erref:** PAS-030/021
- **Iraupena:** 0:02:07. **Hasi:** 00:35:22. **Bukatu:** 00:37:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak » Lehorreko lanak

Laburpena:

Itsasontzietatik platanoa deskargatzen aritu izan zen Xeberiano. Kokoa zatituta ere ekartzen omen zuten.

35. Oiloak eta arrautzak

- **Erref:** PAS-030/024
- **Iraupena:** 0:01:57. **Hasi:** 00:40:58. **Bukatu:** 00:42:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Amak arrautzak ere saldu ohi zituen kalean. Baserria kaletik gertu zegoenez, jendea bertara ere joan ohi zen arrautzak erostera. Oilaloka eta txitei buruzko

kontuak. "Kolka" edo "loka". "Orduan, banketea zen oilaskoa jatea" dio. Kapoi parearen entregatu behar izaten zioten baserriko nagusiari.

36. Santo Tomas Egunean, errenta ordaintzera

- **Erref:** PAS-030/025
- **Iraupena:** 0:03:04. **Hasi:** 00:42:55. **Bukatu:** 00:45:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua
- Aisia » Jai-giroa » Santo Tomas

Laburpena:

Santo Tomas Egunean errenta ordaintzera joaten ziren gurasoak Donostiara. Etxejaberari kapoi parearen bizirik eta sagar salmentatik ateratako diruaren erdia eman behar izaten zien. Trukean, nagusiek bakailao bat ematen zien. Santo Tomas Egunean feria egiten zen Donostian. Urte batean, aitari kartera lapurtzeko saiakera egin ziotela kontatzen du. Donostiatik bueltan, gurasoek kartoizko jostailuren bat eraman ohi zien etxera.

37. Santiotako zezenak

- **Erref:** PAS-030/027
- **Iraupena:** 0:01:56. **Hasi:** 00:46:43. **Bukatu:** 00:48:39
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Zezenak
- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak

Laburpena:

Herriko festak, Santiotan. Zezenak ikustera joaten ziren plazara. Mutil kozkorrak zirela, barreretan jartzen ziren zezenak ikusteko, baina udaltzainek handik bildatzen zituzten gizonak jar zitezen. Balkoitik ikusten zituzten zezenak gero. Jende asko biltzen.

38. Arraun kontuak

- **Erref:** PAS-030/028
- **Iraupena:** 0:05:32. **Hasi:** 00:48:39. **Bukatu:** 00:54:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Arrauna

Laburpena:

Arraunean ibilia da Xeberiano. 35 urte zituela Kontxako estropadan atera zen Antxoko traineruan. Hirugarren egin zuten, "besterik ez zegoen ba!" dio. Entrenamenduak. Traineruak eta arraunak nolakoak ziren.

39. Bainuak

- **Erref:** PAS-030/029

- **Iraupena:** 0:01:39. **Hasi:** 00:54:11. **Bukatu:** 00:55:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Uretako kirolak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Bainuak, errekak eta uretako jolasak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:

Erreka batean ikasi zuen igeri egiten; gero, Luzuriaga aldera joaten ziren igeri egitera. Nolako bainujantzia zuen azaltzen du. Gehien bat mutilak ibiltzen ziren uretan. Neskek nahiko gorabehera izaten zuten arropak janzteko eta eransteako.

40. Donibaneko ontziola

- **Erref:** PAS-030/030
- **Iraupena:** 0:01:17. **Hasi:** 00:55:50. **Bukatu:** 00:57:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak » Ontzigintza

Laburpena:

Garai batean, ba omen zen ontziola bat Donibanen, baina Xeberianok ez zuen ezagutu. Bere emaztearen aita aritu zen ontziola horretan lanean. Ontziola non zegoen azaltzen du. Baleontzi bat bertan egin zela esaten omen da.

41. Guztiz Eder etxea

- **Erref:** PAS-030/033
- **Iraupena:** 0:01:36. **Hasi:** 00:59:50. **Bukatu:** 01:01:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxearen egitura

Laburpena:

Guztiz Eder etxea 1950 eta 1952 urte bitartean egin zuen familiak. Guztiz Eder izena zergatik jarri zioten azaltzen du.

42. Dantzaldiak eta bilerak

- **Erref:** PAS-030/035
- **Iraupena:** 0:02:13. **Hasi:** 01:02:02. **Bukatu:** 01:04:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

Laburpena:

Gaztetako ibilak kontatzen ditu. Igandetan eta jaiegunetan, Irungo

Estebeneako eta Xorruako bileretara joan ohi zen lagunekin. Bertan, trikitia izaten zen. Irunera joan-etorria nola egiten zuten kontatzen du. Erreterian, berriz, musika-banda eta dantzaldia izaten zen. Neska-laguntzea.

43. 1920tik 1977rako Kontxako banderak

- **Erref:** PAS-031/004
- **Iraupena:** 0:03:45. **Hasi:** 00:02:47. **Bukatu:** 00:06:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Arrauna

Laburpena:

1920tik 1977ra bitarteko Kontxako banderaren irabazleak zerrendatzen ditu. Pasai Donibanek zenbat bandera irabazi dituen aipatzen du.

44. Kontxako estropada

- **Erref:** PAS-031/005
- **Iraupena:** 0:01:58. **Hasi:** 00:06:32. **Bukatu:** 00:08:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Arrauna

Laburpena:

Zortzi urte zituenetik urtero joan izan da Kontxako estropada ikustera. Azken urteetan tribunan izan da. 1944an, estropada ondoren, trainerua Donostian hartu eta Pasai Donibanera bueltatu ziren arraunean lau lagun.

45. Jailetako estropadak

- **Erref:** PAS-031/006
- **Iraupena:** 0:00:36. **Hasi:** 00:08:30. **Bukatu:** 00:09:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak
- Aisia » Kirola » Arrauna

Laburpena:

Arraun kontuak. Pasai Donibaneko jailetan lau urtean atera zen arraunean. Hiru traineru izaten ziren: baserritarrak, arrantzaleak eta "lehortarrak". Xeberiano baserritarren izenean ateratzen zen. Urte batean laugarren traineru bat ere atera zen, Trintxerpekoa.

46. San Pedrokoekin pikea

- **Erref:** PAS-031/007
- **Iraupena:** 0:01:04. **Hasi:** 00:09:06. **Bukatu:** 00:10:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Inguruko herriak eta auzoak
- Aisia » Kirola » Arrauna

Laburpena:

Arraun kontuak. San Pedrokoekin pike handia zuten.

47. 'Matxete' patroia

- **Erref:** PAS-031/008
- **Iraupena:** 0:01:27. **Hasi:** 00:10:10. **Bukatu:** 00:11:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Arrauna

Laburpena:

Arraun kontuak. Francisco Laboa 'Matxete' San Juango patroiar buruzko kontuak. 'Matxete' patroia zela irabazi zuen San Juanek Kontxako bandera 1924an.

48. Jose Angel Lujanbio patroia

- **Erref:** PAS-031/010
- **Iraupena:** 0:01:06. **Hasi:** 00:12:21. **Bukatu:** 00:13:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Arrauna

Laburpena:

Arraun kontuak. Jose Angel Lujanbio patroiar buruzko kontuak. 1956an, Kontxako bandera irabazi zuen San Juanek Lujanbiorekin. 60ko hamarkadan, Lujanbiok lau bandera irabazi zituen Hondarribiarekin.

49. Donostiara, estropada ikustera

- **Erref:** PAS-031/012
- **Iraupena:** 0:03:20. **Hasi:** 00:14:14. **Bukatu:** 00:17:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Autobusak
- Aisia » Kirola » Arrauna
- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:

Kontxako estropada ikusteko Donostiara tranbian joan ohi ziren. Beran soldadu zela, permisoa eman zion sarjentuak estropada ikustera joateko. Estropada ikustera joan eta izandako istripuak (erorikoak, harriekin min hartu...).

50. Lehenbiziko apustua Kontxan

- **Erref:** PAS-031/013

- **Iraupena:** 0:00:59. **Hasi:** 00:17:34. **Bukatu:** 00:18:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Herri-kirolak
- Aisia » Kirola » Arrauna

Laburpena:

1941ean jokatu zuen lehenbiziko apustua Kontxako estropadan. Lau lagunek bosna duro jarri zuten. Irabazi egin zuten apustua.

51. Estropadak eta apustua

- **Erref:** PAS-031/014
- **Iraupena:** 0:01:53. **Hasi:** 00:18:33. **Bukatu:** 00:20:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Herri-kirolak
- Aisia » Kirola » Arrauna

Laburpena:

Estropadak eta jokatutako apustuak ditu hizpide. Irabazitako apustuak eta jokatutako dirua aipatzen ditu. Bazen estropadetan apusturako afizioa, gainerakoan ez.

52. Serenoa

- **Erref:** PAS-031/016
- **Iraupena:** 0:02:47. **Hasi:** 00:21:10. **Bukatu:** 00:23:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua
- Lanbideak » Udal langileak

Laburpena:

Xeberianoren osaba bat eta lehengusu bat serenoak izan ziren. Serenoaren zereginak: lanak izaten ziren jendea tabernetatik ateratzeko... Etxeetako ateak ez ziren giltzez ixten.

53. Sagarra ganbarara igotzeko sistema

- **Erref:** PAS-031/017
- **Iraupena:** 0:03:25. **Hasi:** 00:23:57. **Bukatu:** 00:27:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Xeberianoren aitak sagarra ganbarara igotzeko sistema bat asmatu zuen. Lehenago, zakuak bizkarrean hartuta igotzen zituzten.

54. Inaurkina

- **Erref:** PAS-031/018
- **Iraupena:** 0:01:01. **Hasi:** 00:27:22. **Bukatu:** 00:28:23
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Baserría » Baserriko lanak

Laburpena:

<p>Belar-meta gutxi egiten zuten, egindakoak "inorkinarekin".</p>

55. Saskigilea eta txistulariak

- **Erref:** PAS-031/020
- **Iraupena:** 0:00:46. **Hasi:** 00:28:46. **Bukatu:** 00:29:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Artisauak
- Aisia » Kultura » Musika

Laburpena:

Urnietatik etorritako Etxeberritarrei buruzko kontuak. Aita saskigilea zen. Saskigileak bost seme zituen, gehienak txistulariak.

56. Ferratzailea

- **Erref:** PAS-031/022
- **Iraupena:** 0:02:08. **Hasi:** 00:29:59. **Bukatu:** 00:32:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Errementariak, ferratzaileak

Laburpena:

Pasai Donibanen saskigilearen semea zen ferratzailea. Xeberiano Erreenteriara joaten zen abereak ferratzera. Hiru kilometroko bidea zuten Bordaundi baserritik Erreenteriara. Erreenterian bi ferratoki ziren: non zeuden aipatzen du.

57. Laboatarren aroztegia

- **Erref:** PAS-031/023
- **Iraupena:** 0:01:57. **Hasi:** 00:32:07. **Bukatu:** 00:34:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Arotzak

Laburpena:

Herriko arotza zein zen aipatzen du. Toki baten baino gehiagotan eduki zuen aroztegia. Barkoetarako lanak eta enbarkazioak egiten zituen.

58. Hernaniko eta Lezoko feriak

- **Erref:** PAS-031/024
- **Iraupena:** 0:01:09. **Hasi:** 00:34:04. **Bukatu:** 00:35:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroatera

Laburpena:

Ostegunetan Hernaniko feriara joaten zen Xeberianoren aita: bera ez da behin ere joan. Pazkoetan, feria izaten zen Lezon.

59. Sare kontuak

- **Erref:** PAS-031/026
- **Iraupena:** 0:00:54. **Hasi:** 00:35:58. **Bukatu:** 00:36:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak » Sare-konpontzaileak

Laburpena:

Sareak konpontzen plazan edo arkupean. Sareak non jartzen zituzten lehortzen.

60. MEIPIko lana

- **Erref:** PAS-031/028
- **Iraupena:** 0:02:12. **Hasi:** 00:37:18. **Bukatu:** 00:39:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak » Arrain fabrikak

Laburpena:

Gizonak eta emakumeak aritzen ziren bakailaotan. Egitekoak: bakailaoa garbitu, lehortzen jarri, fardoak egin... Gatza, kontserbatzeko.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-03-11

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com